

MÅSEN

1. HANDLING

I Anton Tjechovs tidlösa älskade komedi är temperamentet högt och känslorna svallande. Handlingen kretsar kring ett härligt stort konstnärligt kollektiv på ett gods ute på landet. Här umgås bofasta och sommargäster huller om buller, och alla är olyckligt kära. Masja älskar Konstantin. Konstantin älskar Mamma. Och Nina.

Nina och Mamma Arkadina älskar Trigorin. Trigorin älskar sig själv. Och så älskar han Nina och Arkadina. Sorin älskar kvinnor, men blev aldrig gift. Sjamrajev älskar Jordbruket, Arkadina och sin fru Polina. Polina älskar doktor Dorn. Dorn älskar fakta. Semjon älskar Masja. Och Masja älskar Konstantin. Det är snabbt, roligt och handlar om hela livet – skapandet, ungdomen, åldrandet och framförallt om kärleken. Kärleken mellan mor och son, mellan kvinna och man, och kärleken till människor man inte kan få. *Måsen* är en gedigen ensemblepjäs rik på både humor, tragedi och livslust.

INTRIGEN

Den kända och firade skådespelerskan Arkadina som har ett förhållande med författaren Trigorin är på besök på sin brors gods. På godset finns också hennes son Konstantin, som desperat kämpar för att bli författare. Han har skrivit en pjäs som grannflickan Nina – som han är förälskad i – ska spela. Men Konstantin drömmer om en förnyelse av teatern och Arkadina ser bara hans försök som konstigt och dåligt och hånar pjäsen. I sin desperation skjuter Konstantin en mås som han ger till Nina. Händelsen blir för Trigorin ett uppslag till en novell. Måsen dyker också upp i sista akten, nu i uppstoppad form.

När Trigorin och Arkadina flyttar tillbaka till stan följer Nina efter och inleder ett förhållande med Trigorin, men blir övergiven. Två år senare har Konstantin – som bor kvar på godset – någorlunda lyckats etablera sig som författare, men tror inte ett dugg på vad han själv skriver. Nina – som blivit skådespelerska, dyker upp. Efter att hon berättat sin historia och även sagt att hon fortfarande älskar Trigorin går hon för att fortsätta sitt liv. Konstantin river sönder sina manus och tar livet av sig.

Runt om Nina, Konstantin och Arkadina finns en mängd personer: författaren Trigorin, skolläraren Semjon som är förälskad i förvaltarens dotter Masja, som i sin tur är förälskad i Konstantin, läkaren Dorn som har ett förhållande med förvaltarens fru osv.

2. ANTON TJECHOV

Anton Tjechov (1860 – 1904) var en rysk författare som framförallt skrev noveller och dramatik. Som ung medicinstudent i Moskva försörjde han sig med att skriva korta historier i den populära skämtpressen. Han hade stor framgång och blev författare på heltid. Några av hans kända noveller är bl a *Ön Sachalin* (1895), *Damen med*

hunden (1899), *Biskopen* (1902)
och *Fästmän* (1903).

Tjechov utvecklade sin egen stil; kort och enkelt, med sinne för detaljer och människors känslor och tankar. Förändring och uppbrott är viktiga teman hos Tjechov och inte minst i hans dramatik. Fyra av hans pjäser är världsberömda och spelas världen över: *Måsen* (1895), *Onkel Vanja* (1897), *Tre systrar* (1901) och *Körsbärsträdgården* (1904).

MÅSEN OCH TJECHOV - ETT FIASKO?

Den ryske författaren och dramatikern Anton Tjechov skrev *Måsen* 1895. I dag är pjäsen en av de stora teaterklassikerna.

Urpremiären i Sankt Petersburg 1896 lär inte ha gått särskilt bra. Tjechov själv var mycket missnöjd. Han lämnade premiären ensam och var helt övertygad om att det varit ett fiasko. Kanske var det det? Kanske var problemet att pjäsen annonserades som komedi och att publiken inte förstod Tjechovs egen variant av genren? Kanske spelades den dåligt? Men några dagar efter premiären fick Tjechov mycket uppmuntrande brev där folk hyllade pjäsen. Föreställningarna efter premiären lär också ha varit mycket bättre än premiären. Det finns också en historia som antyder att fiaskoryktet skapats av teatermannen Konstantin Stanislavskij, flera år efteråt.

Anton Chekhov läser Måsen till esambler i Moscow Art Theatre. Foto: Wikipedia

Detta i syfte att föra fram Konstnärliga Teaterns föreställning framför den i Sankt Petersburg. Det verkliga genombrottet för *Måsen* kom med just Konstnärliga Teaterns uppsättning 1898. Tjechov var i vanlig ordning missnöjd med Stanislavskijs eget skådespeleri i pjäsen. Han spelade Trigorin och Tjechov tyckte att rollen blev svag och sentimental. Men Tjechov var hela sitt liv skeptisk till och missnöjd med teater, såväl när det gällde hans egna pjäser som hans samarbete med teatrar.

RYSSLAND PÅ TJECHOVS TID

Fram till slutet av 1800-talet styrdes Ryssland av tsaren. Han kontrollerade armén och de offentliga förvaltningarna. Direkt under sig hade tsaren den privilegierade adeln som ägde

mark och hade höga poster i tsarens administration. Den stora gruppen människor i landet var de livegna bönderna. De arbetade på adelns gods, behandlades som slavar och kunde straffas och säljas som adeln ville. I städerna fanns en liten del medelklass. Landet präglades av enorma klassklyftor.

Under 1800-talet ökade missnöjet kraftigt bland de fattiga livegna. Samtidigt började adeln få ekonomiska bekymmer. 1861 upphörde livegenskapen och bönderna blev lovade en del av adelns landegendomar. Under tiden gick den industriella utvecklingen i städerna framåt och arbetarklassen ökade i antal. Men deras arbets- och levnadsvillkor var inhumana och lönerna mycket låga. De hade inte heller rätt till att organisera sig fackligt eller strejka. Brist på brukbar mark, omfattande hungersnöd i samband med missväxt, koleraepidemier och befolkningsökning ledde i slutet av 1800-talet och in på 1900-talet till flera upplopp på landsbygden. Samtidigt visade fabriksarbetarna sitt missnöje genom att organisera strejker.

Samtidigt som svält och ojämlikhet fått missnöjet att pyra i landet, råkade Ryssland ut för en förnedrande förlust i kriget mot Japan 1904-1905. Motsättningarna kulminerade i januari 1905 då 200 000 svältande människor demonstrerade i S:t Petersburg för att få mat. Det fredliga demonstrationståget möttes av gevärseld på sin väg till Vinterpalatset, och tusentals sårades eller dödades i det som kom att kallas Den blodiga söndagen. Detta blev den tändande gnistan till en revolution bland bönder, arbetare och soldater 1905. Revolutionen slogs ned men ses som en generalrepetition inför den stora ryska revolutionen 1917.

Tjechovs mest världsberömda och spelade pjäser är *Måsen* (1895), *Onkel Vanja* (1897), *Tre systrar* (1901) och *Körsbärsträdgården* (1904). Alla skrevs under en tid av förändring. Ännu visste ingen vad som komma skulle. Människorna i pjäsen tillhör en adel som är på väg att förlora sin ställning. De är nästan löjligt upptagna av de små sakerna i livet och att leva som de alltid gjort. Precis som det ryska folket i verkligheten förstår personerna i dessa pjäser inte att landet skulle komma att genomgå monumental förändringar och att en helt ny världsordning var på väg.

3. VEM ÄR VEM I MÅSEN?

IRINA ARKADINA

Irina är en firad och erkänd skådespelerska. Hon är mamma till Konstantin och syster till Sorin. Irina är en

egotrippad diva som inte har någon förståelse för sonens nyskapande konstnärliga idéer.

KONSTANTIN

Konstantin är en ung författare och son till Arkadina. Han har höga konstnärliga ambitioner och är ganska arg på samhället. Konstantin är mycket förälskad i Nina.

PJOTR SORIN

Sorin är Irinas bror. Det är på hans lantegendom hela pjäsen utspelar sig. Pjotr är lite bitter och ångrar att han inte gjort så mycket med sitt liv.

NINA

Nina är dotter till en rik landägare. Hon vill bli skådespelerska och leva ett liv i ära och berömmelse.

Nina blir uppvaktad av Konstantin men hon förälskar sig i Trigorin.

SJAMRAVEJ

Sjamrajev är en pensionerad löjtnant och förvaltare av Sorins gods. Han är pappa till Masja.

POLINA

Polina förvaltar Sorins gods tillsammans med sin man Ilja. Hon har också ett förhållande med läkaren Dorn och är mamma till Masja.

TRIGORIN

Trigorin är en mycket känd och omtalad författare. Han är egocentrisk och har ett

förhållande med Arkadina, och senare även med Nina.

MASJA

Masja är dotter till Ilja och Polina. Båda hennes föräldrar arbetar i hushållet, men själv gör hon ingenting. Masja är förälskad i Konstantin.

DORN

Dorn är läkare och vän i familjen. Han har också ett förhållande med Polina, förvaltarens fru. Är Dorn egentligen Masjas biologiska pappa?

SEMJON

Semjon är lärare och hopplöst förälskad i Masja, som han sedan gifter sig med.

4. DISKUSSIONSFRÅGOR

Nina, Konstantin och Masja representerar de yngre i pjäsen. Prata om de olika karaktärerna – hur lever de sina liv, vad vill de göra och varför?

Är det svårt att sätta sig upp emot föräldrar eller far/morföräldrar? Kommer du överens och har samma åsikter som dina föräldrar? Gillar ni samma böcker, musik, filmer, TV-program?

Vi lever i individualismens tid där det blivit viktigt att "marknadsföra" sig själv. Sällan har det funnits ett så uppenbart behov hos unga människor att få ett erkännande och bli bekräftade. I *Måsen* möter vi också människor som hela tiden vill framhäva sig själva.

Är det viktigt att bli uppmärksammad, att få omgivningens uppmärksamhet? Varför det? Hur gör ni för att få uppmärksamhet?

4. Varför tror du det är så svårt för Konstantin att få sin pjäs uppskattad och accepterad?

Vad tycker du är riktig konst? Kan du förklara varför?

Har du någon favorit konstnär/regissör/författare/musiker?

Vad tycker du att scenografin/scenbilden och kostymerna säger om föreställningen och dess karaktärer?

Alla i föreställningen är olyckligt kära. Hur skulle de kunna bli lyckligare? Varför älskar alla "fel" personer?

5. INSPIRATIONSMATERIAL

LITTERATUR

Bergqvist, Elaine, *Du är din generation*, Norstedts, 2009.

Billgren, Ernst, *Vad är konst och 100 andra jätteviktiga frågor*, Langenskiöld, 2008.

Carlberg, Anders, *Generationsklyftan hotar demokratin*, Hjalmarson & Hökberg Bokförlag, 2009.

Långbacka, Ralf, *Möten med Tjechov*, Söderströms förlag, 1986.

Tjechov, Anton/Knipper, Olga, *Älska mig och skriv. Brevväxlingen mellan Anton Tjechov och Olga Knipper 1899-1904*, Bokförlaget Daidalos, 1999.

Tjechov, Anton, Dramer. *Ivanov, Måsen, Morbror Vanja, Tre systrar, Körsbärsträdgården*, Gidlunds Förlag, 2007.

FILM

Doktor Zhivago, regi David Lean, 1966.

Fanny och Alexander, regi Ingmar Bergman, 1982.

Amadeus, regi Milos Forman, 1984.

Dark eyes, regi Nikita Mikhalkov, 1987.

Cry-Baby, regi John Waters, 1990.

Howards End, regi James Ivory, 1992.

Bullets over Broadway, regi Woody Allen, 1995.

Basquiat, regi Julian Schnabel, 1997.

Moulin Rouge, regi Baz Luhrmann, 2001.

Pollock, regi Ed Harris, 2001.

Chekov and Maria, regi Eric Tell, 2007.

Chasing Chekov, regi Peter Sands, 2008.

Bland Talarna, regi Nuri Bilge Ceylan, 2014.

Körsbärsträdgården av Anton Tjechov, regi Ernst Günther, 2017.

<https://www.svtplay.se/video/28699874/korsbarstradgarden-av-anton-tjechov>

The seagull, regi Michael Mayer, 2018.

Onkel Vanja, filmad teaterföreställning från Londons West End, <https://www.svtplay.se/video/32612695/onkel-vanja?id=jkddNdz>

